

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ГРОШІ І КРЕДИТ"
для студентів галузі знань
0305 "Економіка та підприємництво"
всіх форм навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 17 від 25.06.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: О. М. Колодізєв
Т. В. Олійник

Робоча програма навчальної дисципліни "Гроші і кредит"
Р 58 для студентів галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво"
всіх форм навчання : [Електронне видання] / уклад. О. М. Колодізєв, Т. В. Олійник. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 46 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво" всіх форм навчання.

Вступ

Економічний розвиток країни в сучасних трансформаційних умовах на етапі глобалізації фінансових відносин викликає об'єктивну необхідність підготовки фахівців нового типу, які зможуть поєднати глибокі теоретичні знання сутності та проблем використання грошей, механізмів та інструментів регулювання грошового обігу, кредитних відносин з практичними навичками аналізу й оцінювання ефективності грошової і фінансово-кредитної політики. Невизначеність політичної ситуації в Україні, усвідомлення нагальної потреби у проведенні реальних економічних реформ, накопичення власного досвіду та вивчення світової практики надають можливість кардинально змінити підходи до розв'язання проблем грошово-кредитного регулювання. Постає необхідність з урахуванням особливостей етапу економічного розвитку України систематизувати накопичений досвід, виявити основні тенденції та закономірності грошово-кредитного регулювання, чітко визначитися у виборі методів та інструментів обґрунтування теоретичних і практичних засад формування перспектив розвитку монетарної політики в Україні.

Навчальна дисципліна "Гроші і кредит" у навчальних планах усіх економічних спеціальностей є базовою і належить до циклу природничо-наукових та загальноекономічних дисциплін і ставить за мету надати майбутнім фахівцям теоретичну базу, необхідну для подальшого оволодіння дисциплінами професійної підготовки. Навчальна дисципліна "Гроші і кредит" пов'язана з іншими навчальними дисциплінами, такими, як: "Мікроекономіка", "Макроекономіка", "Статистика", "Фінанси".

Програму навчальної дисципліни розроблено відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра. Враховано рекомендації щодо компетентнісно-орієнтованого підходу до навчального процесу.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни "Гроші і кредит" є самостійна робота студентів з економічною літературою, нормативними актами та статистичними довідниками.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: для денної форми навчання – 4 (для заочної – 5)	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Базова	
Загальна кількість годин: для денної форми навчання – 144 (для заочної – 180)	Усі напрями підготовки	Рік підготовки:	
		3-й	4-й
		Семестр	
		6-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 5	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		28 год	16 год
		Практичні	
		28 год	16 год
		Самостійна робота	
		84 год	144 год
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 67 %;

для заочної форми навчання – 22 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання цієї навчальної дисципліни є формування у студентів системи базових знань з теорії і практики використання грошей та кредиту, засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку як теоретичної основи державної монетарної політики і розвитку банківської справи.

Для досягнення мети поставлені такі **завдання**:

розвиток у студентів здатності визначати специфіку організації грошових відносин на трансформаційному етапі розвитку економіки;

розвиток у студентів здатності до управління грошовими потоками.

Предметом навчальної дисципліни є грошова і банківська системи як центральні ланки інфраструктури грошового ринку.

У процесі навчання студенти здобувають необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні

питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення у процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність понятійного апарату в банківській сфері;

особливості діяльності фінансових установ;

багатоаспектність грошових відносин та шляхи їх реалізації;

інструменти управління грошовими потоками;

нормативно-правове забезпечення організації готівкових та безготівкових розрахунків;

сутність типів грошово-кредитної політики залежно від зміни кон'юнктури ринку;

роль і значення фінансово-кредитних установ у розвитку економіки;

сучасні вимоги до банківських продуктів;

специфіку організації та діяльності фінансово-кредитних установ в Україні;

вміти:

проводити аналіз якості грошей як товару особливого роду, визначати фактори впливу на попит та пропозицію грошей;

визначати ефективність процесу використання різних форм грошей на економіку країни на окремих етапах;

аналізувати сектори грошового ринку та роботу суб'єктів, які на них діють;

характеризувати доцільність використання певних інструментів монетарного впливу на грошово-кредитну політику держави;

оцінювати стан грошового обігу від давнини до сьогодення;

проводити розрахунки величини та динаміки грошових агрегатів;

оформляти безготівкові платіжні документи;

складати графіки погашення кредиту, проводити нарахування відсотків за вкладами з урахуванням інфляційних процесів;

оформляти кредитні та депозитні договори;

аналізувати документи, що регламентують роботу банків;

аналізувати та оцінювати стан банку відповідно до виконання економічних нормативів.

У процесі викладання навчальної дисципліни основну увагу приділяють оволодінню студентами професійними компетентностями в аспекті їх структурних складових відповідно до Національної рамки кваліфікацій України, що наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Гроші і кредит" за Національною рамкою кваліфікацій України**

Складові компетентності, які формуються в рамках теми	Знання та розуміння	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5
<i>Теоретичні основи виникнення грошей, грошовий обіг і модель грошового ринку</i>				
Тема 1. Сутність і функції грошей				
Здатність визначати ефективність процесу використання різних форм грошей на економіку країни на окремих етапах	Основні поняття та категорії, які використовуються в цій темі; знати особливості шляхів визначення мінової вартості грошей та зміни рівня цін на товари та послуги; сутність функції грошей на сучасному етапі	Проводити аналіз грошей як товару особливого роду за допомогою портфельного підходу на основі класифікацій функцій грошей та їх функціонування залежно від конкретних умов; досліджувати та характеризувати форми застосування грошей залежно від сфери використання	Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів грошових відносин; здатність формувати пропозиції щодо розвитку грошових відносин	Здатність до подальшого навчання; відповідальність за якість сформованих рекомендацій
Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки				
Здатність визначати потрібну величину грошової маси для забезпечення повноцінного обігу товарів та послуг	Основні поняття та категорії, які використовуються в цій темі; сутність та особливості організації й проведення готівкових та безготівкових розрахунків; структура грошових агрегатів та дія закону грошової маси	Проводити розрахунки величини та динаміки грошових агрегатів; досліджувати, визначати та аналізувати схеми грошових потоків на мікро- та макrorівні; здійснювати розрахунки грошово-кредитного мультиплікатора; аналізувати сучасний стан безготівкового та готівково-грошового обігу	Здатність формувати пропозиції щодо переваг та недоліків використання різних видів платіжних засобів	Здатність до подальшого навчання; відповідальність за якість оформлення безготівкових платіжних документів

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5
Тема 3. Грошовий ринок				
Здатність проводити порівняльну характеристику цінних паперів, що знаходяться в обігу в Україні	Основні поняття та категорії, які використовуються в цій темі; сутність та особливості функціонування грошового ринку та його структурних елементів; особливості процесу формування попиту та пропозиції грошей	Вміти відрізнити та правильно класифікувати цінні папери, що здійснюють обіг на українському ринку цінних паперів; характеризувати економічний зміст попиту та пропозиції грошей і розрізнити фактори, які впливають на формування попиту та пропозиції грошей	Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів грошового ринку	Відповідальність за якість наданих розрахунків та пропозицій
Тема 4. Грошові системи				
Здатність визначати напрями розвитку країни шляхом розроблення механізмів впливу на грошову систему	Основні поняття та категорії, які використовуються в цій темі; особливості розвитку та функціонування грошових систем на різних етапах розвитку суспільства	Визначати структурні складові грошової системи держави та аналізувати особливості їх застосування на мікро- та макrorівні; досліджувати процес формування та розвиток системи біметалевого й монометалевого типів	Донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання різних заходів регулювання грошової системи	Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення
<i>Принципи організації та моделі побудови валютних систем, грошово-кредитна політика на сучасному етапі</i>				
Тема 5. Інфляція і грошові реформи				
Здатність проводити грошові реформи та вміти аналізувати соціально-економічні наслідки інфляційних процесів в Україні	Основні поняття та категорії, які використовуються в цій темі; механізм проведення методів та моделей грошових реформ; відмінності в процедурах розрахунку різноманітних індексів цін з метою встановлення тенденцій інфляційних процесів	Проводити порівняльну характеристику видів інфляції та розкривати економічний зміст методів антиінфляційної політики; визначати та аналізувати індекс споживчих товарів, індекс цін на засоби виробництва	Здатність формувати заходи щодо наслідків інфляції	Відповідальність за якість наданих рекомендацій

1	2	3	4	5
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи				
Здатність визначати та аналізувати зміни обсягу експорту та імпорту залежно від тенденцій зміни курсу валют	Основні поняття та категорії, які використовуються в цій темі; сутність валютних відносин, валютного ринку, валютного регулювання	Вміти формувати пропозиції щодо розвитку валютних відносин; класифікувати валютні курси та давати їх порівняльну характеристику; аналізувати сучасний стан валютного ринку; здійснювати операції на валютному ринку	Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів валютного ринку	Здатність до подальшого самостійного навчання
Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей і грошово-кредитна політика				
Здатність визначати та характеризувати особливості формування та реалізації грошово-кредитної політики	Основні підходи до формування і реалізації грошово-кредитної політики; види та типи грошово-кредитної політики	Вміти аналізувати тенденції змін попиту та пропозиції грошей на грошовому ринку; обґрунтовувати доцільність використання інструментів грошово-кредитного регулювання	Інформування про особливості та наслідки застосування певних інструментів регулювання	Відповідальність за сформовані пропозиції щодо використання заходів регулювання
Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці				
Здатність визначати та характеризувати особливості формування та реалізації грошово-кредитної політики	Основні позиції теорії грошей та функцій грошей; розуміти сутність та механізми прояву функцій грошей	Розраховувати параметри грошових агрегатів і грошової маси; будувати прогнозні графіки кривих попиту та пропозиції грошей	Інформація про стабільність та тенденції змін вартості грошової одиниці	Відповідальність за сформовані пропозиції щодо підтримки стабільності національної грошової одиниці
<i>Роль і місце кредиту в соціально-економічному просторі</i>				
Тема 9. Теорія грошей				
Здатність характеризувати основні постулати класичної кількісної теорії грошей	Основні постулати класичної кількісної теорії грошей; розуміти сутність основних положень теорії грошей	Відрізнити погляди представників абстрактної та прикладної теорії грошей; оцінювати погляди Дж. Кейнса та М. Фрідмена у розвитку кількісної теорії грошей	Інформація про особливості та впровадження різних концепцій грошей у процес регулювання економіки	Відповідальність за сформовані пропозиції щодо розвитку грошових відносин

1	2	3	4	5
Тема 10. Сутність і функції кредиту				
Здатність досліджувати загальні передумови виникнення та економічні фактори необхідності кредиту	Основні поняття та категорії, які використовуються в цій темі; основні концепції теорії кредиту; сутність, види та принципи банківського кредитування	Проводити порівняльну характеристику використання різних форм кредиту, виявляти їх переваги та недоліки; розраховувати номінальні та реальні відсоткові ставки; розраховувати простий та складний відсоток; визначати кількість днів розрахункового періоду незалежно від умов кредитування	Донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання різних видів кредиту; здатність приймати рішення щодо здійснення вкладень та позичок	Відповідальність за сформовані пропозиції з урахуванням можливих наслідків їх реалізації
Тема 11. Форми, види і роль кредиту				
Здатність класифікувати види кредитів залежно від учасників кредитних відносин; визначати межі кредиту на мікро- та макрорівнях	Знати способи та основні типи формалізованих ситуаційних моделей діяльності банку, знати внутрішні і зовнішні фактори впливу на діяльність банківської установи	Проводити порівняльну характеристику використання різних форм кредиту, виявляти їх переваги та недоліки; визначати кількість днів розрахункового періоду незалежно від умов кредитування	Донесення інформації про особливості, переваги та недоліки використання різних видів кредиту; здатність приймати рішення щодо здійснення вкладень та позичок	Відповідальність за сформовані пропозиції з урахуванням можливих наслідків їх реалізації
Тема 12. Теоретичні засади відсотка				
Здатність розраховувати номінальні та реальні відсоткові ставки; вміння розраховувати простий та складний відсоток	Знати способи формалізації й побудови моделей банківської діяльності, технологію розроблення та реалізації управлінських рішень щодо управління фінансами банку	Бути обізнаним щодо використання методичного інструментарію на етапі здійснення економічного обґрунтування вибору певного сценарію розвитку в рамках управління діяльністю фінансово-кредитних установ	Прийняття рішень у непередбачуваних умовах	Відповідальність за результати професійної діяльності

1	2	3	4	5
<i>Система фінансового посередництва на етапі глобалізації фінансових відносин</i>				
Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку				
Розуміти роль і значення фінансово-кредитних установ у розвитку економіки	Основні поняття та послуги фінансових посередників на грошовому ринку	Характеризувати загальну схему фінансового посередництва; проводити порівняльну характеристику банківських установ та небанківських фінансово-кредитних установ	Встановлення комунікативного контакту з різними типами кредитних відносин	Здатність до самовдосконалення
Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків				
Здатність складати графіки погашення кредиту, проводити нарахування відсотків	Основні поняття та категорії, які використовуються; сутність та складові елементи операцій банку	Досліджувати економічне призначення банківських установ та здійснювати їх класифікацію	Здатність формувати власні висновки фахівцям та нефахівцям банківської сфери	Відповідальність за якість проведених розрахунків та зроблених висновків
Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління				
Здатність аналізувати та оцінювати стан банку згідно виконання економічних нормативів	Основні поняття та категорії, які використовуються в цій темі; основні законодавчі та нормативні акти НБУ	Використовувати основні законодавчі та нормативні акти НБУ; розкривати зміст функцій, операцій, санкцій, які використовує центральний банк; проводити комплексний контроль та аудит у банках; використовувати цілі та інструменти грошово-кредитної політики	Здатність формувати оптимальні для банку та його клієнтів кредитні та депозитні договори	Здатність до подальшого розвитку та навчання інших осіб
Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною				
Здатність проводити порівняльний аналіз форм співробітництва міжнародних фінансово-кредитних організацій	Сутність та особливості роботи міжнародних та регіональних валютно-кредитних установ	Виявляти переваги та недоліки під час використання різних форм міжнародного співробітництва	Здатність формувати пропозиції щодо розвитку міжнародного співробітництва	Відповідальність за прийняття рішень з урахуванням логічного зв'язку між подіями

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи виникнення грошей, грошовий обіг і модель грошового ринку

Тема 1. Сутність і функції грошей

1.1. Походження грошей. Предмет і завдання дисципліни "Гроші та кредит". Місце дисципліни в загальноекономічній підготовці економістів. Концепції походження грошей (раціоналістична та еволюційна).

1.2. Сутність грошей. Гроші як гроші і гроші як капітал. Гроші як загальний еквівалент і ліквідний актив як форма прояву суспільних відносин. Портфельний підхід до визначення сутності грошей.

1.3. Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів до цінних металів (еволюція повноцінних грошей).

1.4. Функції грошей та їх еволюція. Функції грошей у національному обігу, у сферах скарбничих нагромаджень і міжнародному товарно-грошовому обігу. Функція міри вартості, її сутність, сфера використання.

Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки

2.1. Сутність та економічна основа грошового обігу. Поняття грошового обігу. Загальна схема грошового обігу на мікро- та макрорівні. Характерні ознаки грошового обігу.

2.2. Модель грошового обігу. Грошові потоки та їх балансування. Модель сукупного грошового обігу. Канали надходження грошей. Безготівковий грошовий обіг, його принципи.

2.3. Маса грошей в обігу. Грошові агрегати та грошова база. Грошова маса: сутність, склад та фактори зміни обсягу й структури. Первинна емісія центрального банку.

2.4. Швидкість обігу грошей та закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей, її сутність, порядок визначення, фактори впливу та роль у макроекономічній стабілізації.

Тема 3. Грошовий ринок

3.1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Сутність, особливості функціонування та інструменти грошового ринку.

3.2. *Інституційна модель грошового ринку.* Системна структуризація грошового ринку за окремими критеріями. Характеристика та взаємозв'язок окремих сегментів ринку та інструментів. Канали прямого й опосередкованого фінансування.

Тема 4. Грошові системи

4.1. *Сутність, призначення та структура грошової системи.* Економічна сутність грошової системи, її призначення та місце в економічній системі. Основоположні елементи грошових систем.

4.2. *Види грошових систем та їх еволюція.* Класифікація типів грошових систем. Грошові системи ринкового та неринкового типу. Грошові системи відкритого та закритого зразка.

Змістовий модуль 2

Принципи організації та моделі побудови валютних систем, грошово-кредитна політика на сучасному етапі

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

5.1. *Сутність, види та закономірності розвитку інфляції.* Соціально-економічна сутність інфляції. Види інфляції, їх вплив на виробництво, зайнятість, життєвий рівень населення.

5.2. *Головні причини та наслідки інфляції.* Причини інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Основні показники вимірювання інфляції.

5.3. *Сутність та види грошових реформ, особливості їх проведення в Україні.* Грошові реформи та інфляція. Класифікація грошових реформ (одномоментні реформи та реформи паралельного типу).

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

6.1. *Сутність валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти. Валютний курс.* Валюта як грошова одиниця, грошовий знак і міжнародна розрахункова одиниця. Поняття валютних відносин.

6.2. *Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.* Валютний ринок: сутність і структура, фактори, що визначають кон'юнктуру валютного ринку. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку, фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

6.3. *Валютні системи та валютна політика.* Поняття та призначення валютних систем. Основні складові елементи національної валютної системи за їх призначенням.

6.4. *Платіжний баланс і золотовалютні резерви в механізмі валютного регулювання.* Платіжний баланс: сутність, структура та роль

в механізмі валютного регулювання. Джерела формування золотовалютних резервів.

6.5. Світова та міжнародні валютні системи. Характеристика сучасної валютної системи та роль міжнародного валютного фонду в її функціонуванні.

Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей і грошово-кредитна політика

7.1. Механізм формування попиту та пропозиції грошей. Попит на гроші: сутність, цілі та мотиви попиту на гроші. Пропозиція грошей, її сутність, особливості формування та фактори зміни.

7.2. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку. Графічна модель грошового ринку. Рівновага попиту і пропозиції та фактори, що її визначають. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

7.3. Грошово-кредитна політика, її цілі та інструменти. Сутність та цілі грошово-кредитної політики. Інструменти грошово-кредитного регулювання.

Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці

8.1. Специфіка функціонування грошей на етапі становлення ринкових відносин. Історичні традиції державотворення і формування національної грошової системи та грошової одиниці в Україні. Трансформувальна роль держави у створенні грошей.

8.2. Роль і призначення грошей в економіці країни з вирішення завдання стабілізації економіки та забезпечення її сталого розвитку. Грошово-кредитне регулювання економіки країни як один з інструментів стабілізації економіки.

8.3. Підвищення ефективності економічних процесів за рахунок застосування новітніх механізмів використання грошей та їх функціонального призначення на етапі розвитку інтеграційних процесів та глобальних перетворень світової економіки. Новітні механізми використання грошей в умовах розвитку інтеграційних процесів.

Змістовий модуль 3

Роль і місце кредиту в соціально-економічному просторі

Тема 9. Теорії грошей

9.1. Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Існуючі теорії розвитку грошових відносин. Абстрактна теорія грошей, її види та постулати. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей.

9.2. *Сучасний монетаризм як напрям розвитку кількісної теорії грошей.* Особливості монетаристських трактувань ролі держави в регулюванні економіки.

Тема 10. Сутність і функції кредиту

10.1. *Загальні передумови та економічні фактори необхідності кредиту.* Загальні передумови виникнення кредитних відносин. Суб'єкти й об'єкти кредитних відносин.

10.2. *Необхідність та сутність кредиту. Роль кредиту в розвитку економіки.* Кредитна система як провідний елемент інфраструктури грошового ринку, її складові елементи.

Тема 11. Форми, види і роль кредиту

11.1. *Форми, види та функції кредиту.* Форми кредиту: товарна та грошова. Класифікація видів кредиту. Основні функції кредиту. Економічні межі кредиту, причини й наслідки їх порушення.

11.2. *Характеристика основних видів кредиту.* Характеристика банківського кредиту. Характеристика комерційного кредиту та його видів. Різниця між банківським та комерційним кредитом. Характеристика іпотечного кредиту.

Тема 12. Теоретичні засади відсотка

12.1. *Позичковий відсоток.* Сутність позичкового відсотка, його функції та фактори, що впливають на рівень відсотка. Простий і складний відсоток. Різниця між відсотком та відсотковою ставкою.

12.2. *Відсотки по цінних паперах.* Доходність облігацій. Доходність акцій. Доходність похідних цінних паперів.

Змістовий модуль 4

Система фінансового посередництва на етапі глобалізації фінансових відносин

Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку

13.1. *Сутність, призначення і види фінансового посередництва.* Фінансові посередники як суб'єкти грошового ринку. Порівняльна характеристика банків та небанківських фінансово-кредитних установ.

13.2. *Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків.* Становлення банківської системи, місце банків на грошовому ринку. Функції та роль банків. Особливості розвитку й побудови дворівневої банківської системи в Україні.

13.3. Небанківські фінансово-кредитні установи. Неганківські фінансово-кредитні установи, їх види та особливості функціонування в Україні. Страхові компанії, сутність і форми організації.

Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

14.1. Поняття, призначення та класифікація комерційних банків. Особливості становлення та розвитку комерційних банків в Україні. Класифікація комерційних банків.

14.2. Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика. Пасивні операції банків. Активні операції банків. Інвестиційна та фінансова діяльність комерційного банку в Україні.

Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

15.1. Центральні банки, їх походження, призначення, функції та операції. Національний банк України як головна ланка національної кредитної системи, емісійний центр, банк банків, орган регулювання стабільності грошової системи і забезпечення економічного зростання країни за допомогою грошово-кредитних методів стимулювання.

15.2. Контроль та аудит у центральному банку. Основні цілі та структура контролю в центральному банку. Організація нагляду Національного банку України за діяльністю комерційних банків.

Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною

16.1. Міжнародні валютно-кредитні установи та їх призначення. Поняття валютно-кредитної установи. Міжнародний валютний фонд (МВФ) і його діяльність в Україні. Світовий банк. Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР).

16.2. Регіональні валютно-кредитні установи. Поняття регіональних валютно-кредитних установ. Європейський банк реконструкції та розвитку.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з чотирьох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	практичні	підсумковий контроль	самостійна робота		лекції	практичні	підсумковий контроль	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей, грошовий обіг і модель грошового ринку										
<i>Тема 1. Сутність і функції грошей</i>	9	2	2	–	5	11	1	1	–	9
<i>Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки</i>	9	2	2	–	5	11	1	1	–	9
<i>Тема 3. Грошовий ринок</i>	9	2	2	–	5	11	1	1	–	9
<i>Тема 4. Грошові системи</i>	9	2	2	–	5	11	1	1	–	9
Разом за змістовим модулем 1	36	8	8	–	20	44	4	4	–	36
Змістовий модуль 2. Принципи організації та моделі побудови валютних систем, грошово-кредитна політика на сучасному етапі										
<i>Тема 5. Інфляція та грошові реформи</i>	9	2	2	–	5	11	1	1	–	9
<i>Тема 6. Валютний ринок і валютні системи</i>	9	2	2	–	5	11	1	1	–	9
<i>Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей і грошово-кредитна політика</i>	5	1	1	–	3	11	1	1	–	9
<i>Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці</i>	5	1	1	–	3	11	1	1	–	9
Разом за змістовим модулем 2	28	6	6	–	16	44	4	4	–	36

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 3. Роль і місце кредиту в соціально-економічному просторі										
<i>Тема 9. Теорії грошей</i>	9	2	2	–	5	10	1	1	–	8
<i>Тема 10. Сутність і функції кредиту</i>	9	2	2	–	5	10	1	1	–	8
<i>Тема 11. Форми, види і роль кредиту</i>	9	2	2	–	5	10	1	1	–	8
<i>Тема 12. Теоретичні засади відсотка</i>	9	2	2	–	5	10	1	1	–	8
Разом за змістовим модулем 3	36	8	8	–	20	40	4	4	–	32
Змістовий модуль 4. Система фінансового посередництва на етапі глобалізації фінансових відносин										
<i>Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку</i>	9	2	2	–	5	10	1	1	–	8
<i>Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків</i>	9	2	2	–	5	10	1	1	–	8
<i>Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління</i>	10	2	2	–	6	11	1	1	–	9
<i>Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною</i>	11	2	2	–	7	11	1	1	–	9
Разом за змістовим модулем 4	39	8	8	–	23	42	4	4	–	34
<i>Підготовка до екзамену</i>	6	–	–	–	6	6	–	–	–	6
<i>Передекзаменаційні консультації</i>	2	–	–	2	–	2	–	–	2	–
<i>Екзамен</i>	2	–	–	2	–	2	–	–	2	–
Усього годин за модулями	149	30	30	4	85	180	16	16	4	144

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань.

Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	Література
1	2	3	4
1	Тема 1. Сутність і функції грошей. Практичне заняття "Характеристика причин, що зумовили демонетизацію золота". Розв'язання практичних завдань на тему "Вартість грошей"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
2	Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки. Практичне заняття "Структури та динаміки грошових агрегатів"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
3	Тема 3. Грошовий ринок. Практичне заняття "Визначення вартості цінних паперів"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
4	Тема 4. Грошові системи. Практичне заняття "Розвиток ринку цінних паперів в Україні"; "Характеристика грошової системи"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
5	Тема 5. Інфляція та грошові реформи. Практичне заняття "Закономірності розвитку інфляції"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
6	Тема 6. Валютний ринок і валютні системи. Практичне заняття "Валютний курс та валютні операції банків"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
7	Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей і грошово-кредитна політика. Практичне заняття "Формування попиту та пропозиції грошей"	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
8	Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці. Практичне заняття "Інструменти грошово-кредитної політики"	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]

1	2	3	4
9	Тема 9. Теорії грошей. Практичне заняття "Існуючі теорії розвитку грошових відносин"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
10	Тема 10. Сутність і функції кредиту. Практичне заняття "Розрахунок плану погашення кредиту"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
11	Тема 11. Форми, види і роль кредиту. Практичне заняття "Розв'язання задач з вибору оптимального варіанта кредитування фізичних та юридичних осіб"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
12	Тема 12. Теоретичні засади відсотка. Практичне заняття "Розв'язання задач з визначення відсотків за кредит. Простий і складний відсоток. Визначення дохідності операцій з цінними паперами"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
13	Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку. Практичне заняття "Аналіз сучасного стану кредитного ринку України"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
14	Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків. Практичне заняття "Розв'язання задач з визначення відсотків за кредит. Простий і складний відсоток"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
15	Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління. Практичне заняття "Розв'язання задач з визначення облікової ставки та норми обов'язкового резервування"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
16	Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною. Практичне заняття "Напрями співпраці України з міжнародними організаціями"	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
	Усього годин	30	

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи виникнення грошей, грошовий обіг і модель грошового ринку

Тема 1. Сутність і функції грошей

Стереотипне завдання. Припустимо, що сукупне виробництво складається з 3-х товарів А, Б, В. Економіка виробляє їх у кількості А = 40 шт., Б = 10 шт., В = 30 шт.

Ціна товарів у базовому році: $P_A = 3$ грн, $P_B = 12$ грн, $P_V = 5$ грн.

Ціна товарів у поточному році: $P_A = 5$ грн, $P_B = 10$ грн, $P_V = 10$ грн.

Як змінилась вартість грошей за період? Розрахуйте за допомогою індексів Ласпейреса та Пааше.

Діагностичне завдання. У табл. 5.2 наведено ціни на акції чотирьох компаній на кінець року. Також надано середньодобовий обсяг угод за кожною акцією. Розрахуйте, як зміниться вартість грошей.

Таблиця 5.2

Дані для розрахунку зміни вартості грошей

Компанія	Ціна акції (грн)		Кількість проданих акцій (шт.)	
	1-й рік	2-й рік	1-й рік	2-й рік
А	2,4	2,80	1 000	1 400
Б	1,10	2,04	2 200	2 400
В	3,30	3,58	2 000	1 900
Г	2,00	2,25	1 600	1 950

Евристичне завдання. На основі елементного складу споживчого кошика працездатної особи, наведеного у табл. 5.3, визначте його місячну вартість. За допомогою зваженого базового індексу цін діагностуйте зміни вартості грошей у динаміці.

З огляду на результати проведених розрахунків зробіть висновок про існування однієї з характерних ситуацій в економіці країни, а саме про: а) зменшення середнього рівня цін за період; б) збільшення купівельної спроможності грошей; в) збільшення вартості грошей за період; г) зменшення купівельної спроможності грошей.

Таблиця 5.3

Частковий склад споживчого кошика (кілограмів/місяць на одну працездатну особу)

Назва товару	Кількість товару	Ціна, грн		
		Січень	Березень	Червень
1	2	3	4	5
Хліб житній	3,25	5,30	5,35	5,50
Хліб пшеничний	5,17	4,50	4,75	5,00
Макаронні вироби	0,33	11,00	11,00	11,00
Рис	0,21	15,00	14,95	15,00
Пшоно	0,08	6,70	7,00	7,00
Гречана крупа	0,17	11,90	11,00	11,00

1	2	3	4	5
Картопля	7,92	3,90	5,00	7,00
Капуста	2,33	1,40	3,40	5,00
Фрукти, ягоди	5,00	11,90	12,50	15,00
Яловичина	1,17	68,10	70,00	74,00
Свинина	0,67	74,10	75,00	76,00
Молоко	5,00	8,70	9,00	9,00

Змістовий модуль 3

Роль і місце кредиту в соціально-економічному просторі

Тема 12. Теоретичні засади відсотка

Стереотипне завдання. Розмір коштів складає 1 000 грн, термін вкладення три роки. Умови вкладення:

1) капітал вкладається під 11,8 % річних за складною ставкою у разі нарахування відсотків 1 раз на рік;

2) капітал вкладається під 11,5 % річних за складною ставкою у разі нарахування відсотків кожне півріччя;

3) капітал вкладається під 11,3 % річних за складною ставкою у разі нарахування відсотків щокварталу;

4) капітал вкладається під 11,2 % річних за складною ставкою у разі нарахування відсотків щомісяця.

Необхідно визначити найбільш вигідний варіант вкладення.

Діагностичне завдання. Підприємство відкрило вкладний рахунок у банку 1 травня 2013 року в сумі 200 000 тис. грн під 18 % річних строком на 10 місяців.

25.06. з рахунку було знято 50 тис. грн.

10.08. на рахунок було зараховано 120 тис. грн.

18.10. на рахунок зараховано ще 20 тис. грн.

10.12. з рахунку було списано 63 тис. грн.

22.01. на рахунок зараховано 16 тис. грн.

Необхідно визначити залишок коштів на рахунку підприємства та відсоткові затрати банку на момент закриття вкладного рахунку.

Евристичне завдання. Вкладник відкрив депозит в сумі 50 000 грн на 3 місяці з нарахуванням складних відсотків. Відсоткова ставка з вкладу складає 30 % річних. Рівень інфляції – 4 % в місяць.

Визначити, яку суму отримає вкладник на момент закриття рахунку та розрахувати індекс інфляції за три місяці. Оцінити суму вкладу з точки зору купівельної спроможності та реальний дохід вкладника з точки зору купівельної спроможності. Зробити висновки.

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконує студент самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 55 % (для напряму підготовки "Фінанси і кредит" ЗТ) та 63 % (для напряму підготовки "Фінанси і кредит") від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни. У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, лабораторних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами у банківській сфері, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведено в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
1	<i>Тема 1.</i> Сутність і функції грошей. "Теоретичні основи та перспективи розвитку грошових відносин". Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, визначення теоретичних основ та перспектив розвитку грошових відносин	5	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
2	<i>Тема 2.</i> Грошовий обіг і грошові потоки. "Грошові агрегати: сутність та методи розрахунків"	5	Експрес-опитування	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
3	<i>Тема 3.</i> Грошовий ринок. "Розвиток ринку цінних паперів в Україні"	5	Експрес-опитування	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
4	<i>Тема 4.</i> Грошові системи. "Характеристика системи кредитних грошей"	5	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
5	<i>Тема 5.</i> Інфляція та грошові реформи. "Характеристика інфляційних процесів в Україні"	5	Експрес-опитування	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
6	<i>Тема 6.</i> Валютний ринок і валютні системи. "Валютні операції комерційних банків". Виконання практичних завдань на визначення впливу зміни курсів на експортно-імпортні операції	5	Експрес-опитування	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]

Закінчення табл. 6.1

1	2	3	4	5
7	<i>Тема 7.</i> Механізм формування пропозиції грошей і грошово-кредитна політика. Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення тестів; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання	3	Експрес-опитування	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
8	<i>Тема 8.</i> Роль грошей у ринковій економіці. "Необхідність виникнення паперових грошей"	3	Перевірка есе	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
9	<i>Тема 9.</i> Теорія грошей. Різновиди абстрактної теорії грошей (металістична, номіналістична, державна, функціональна, марксистська)	5	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
10	<i>Тема 10.</i> Сутність і функції кредиту. "Особливості кредитного процесу"	5	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
11	<i>Тема 11.</i> Форми, види і роль кредиту. "Позичена вартість та її форми. Межі кредиту на мікро- та макрорівні"	5	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
12	<i>Тема 12.</i> Теоретичні засади відсотка. "Дохідність операцій з цінними паперами"	5	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
13	<i>Тема 13.</i> Фінансове посередництво грошового ринку. "Особливості посередницької діяльності в Україні"	5	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
14	<i>Тема 14.</i> Теоретичні засади діяльності комерційних банків. "Особливості діяльності банків на теренах України"	5	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
15	<i>Тема 15.</i> Центральні банки в системі монетарного та банківського управління. "Сутність та значення облікової ставки та норми обов'язкового резервування"	6	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
16	<i>Тема 16.</i> Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною. "Діяльність регіональних фінансово-кредитних установ"	7	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 6]
	Усього годин	79		

6.1. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студентів передбачає: систематизацію, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх під час вирішення конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та статистичними даними. Індивідуальна робота з дисципліни "Гроші і кредит" видається студенту на початку вивчення кожного семестру; виконується самостійно під час консультування викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу. Оцінка за виконання індивідуальної роботи враховується під час виставлення загальної оцінки з дисципліни. Тематика такої роботи має носити проблемний характер.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається під різними точками зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, аналізу, обґрунтуванню шляхів удосконалення і т. ін. – у тісному зв'язку і єдиній логіці викладу.

Індивідуально виконана робота здається у роздрукованому варіанті та складається з: титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновку; списку використаної літератури; додатків до роботи (у разі необхідності).

7. Тематика індивідуальної роботи

Змістові модулі 1 та 2

1. Охарактеризувати появу грошей та їх еволюцію у процесі розвитку товарно-грошових відносин.
2. Охарактеризувати розвиток безготівкового грошового обігу в Україні.
3. Охарактеризувати пластикові картки як сучасний платіжний інструмент і провести їх порівняльний аналіз.
4. Надати порівняльну характеристику паперових, електронних та депозитних грошей.
5. Охарактеризувати акредитивну форму розрахунків.
6. Охарактеризувати інкасову форму розрахунків.
7. Охарактеризувати структуру грошових агрегатів в Україні та зробити їх порівняльну характеристику з грошовими агрегатами Росії.
8. Охарактеризувати фактори, які впливають на пропозицію і попит на грошовому ринку, виявити показники їх визначення.

9. Охарактеризувати грошовий ринок в Україні на сучасному етапі.
10. Надати порівняльну характеристику всім суб'єктам грошового ринку.
11. Проаналізувати сучасний стан і виявити основні тенденції розвитку ринку цінних паперів.
12. Охарактеризувати особливості проведення грошових реформ в Україні.

Змістові модулі 3 та 4

1. Розкрити основні функції та принципи банківського кредитування.
2. Проаналізувати розвиток кредитного ринку України за останні два роки.
3. Охарактеризувати кредитну політику комерційного банку.
4. Надати порівняльну характеристику основним формам кредиту, які використовуються в господарському обігу.
5. Проаналізувати динаміку і структуру кредитів, наданих суб'єктам господарювання, за галузями економіки.
6. Проаналізувати динаміку і структуру кредитів, наданих суб'єктам господарювання, за строками кредитування.
7. Охарактеризувати основні етапи виникнення банків в Україні.
8. Розробити структурно-логічну схему банківської системи України та надати її характеристику на сучасному етапі.
9. Охарактеризувати стійкість банківської системи України як вирішальної умови її успішного функціонування.
10. Зробити порівняльну характеристику банківських систем України та США.
11. Зробити порівняльну характеристику банківських систем України та Японії.

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей, грошовий обіг і модель грошового ринку

Тема 1. Сутність і функції грошей

1. Дайте визначення категорії "гроші" у різні часові інтервали.
2. Які існують концепції походження грошей та яка з них більш адекватна на ринковій практиці використання грошей в економіці?

3. Визначте, яке з наведених нижче визначень суті грошей є найбільш повним і правильним (і чому):

це законні платіжні засоби, створені державою;

це все те, що використовується як гроші;

це все те, що може слугувати загальним еквівалентом;

це все те, що є носієм самостійної мінової вартості, абсолютної цінності.

Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки

1. Визначте сутність та основні риси грошового обігу. Які дискусії є в літературі з цього приводу?

2. Охарактеризуйте основні сектори грошового обігу.

3. Охарактеризуйте грошові потоки між суб'єктами господарювання.

4. Назвіть основні припущення з умовної моделі сукупного грошового обігу.

Тема 3. Грошовий ринок

1. Що таке грошовий ринок? Чому його називають умовним ринком?

2. Чим відрізняються операції купівлі-продажу на грошовому і на товарному ринках?

3. Що є інструментом купівлі-продажу на грошовому та на товарному ринках?

4. Які види інструментів використовуються на грошовому ринку?

Тема 4. Грошові системи

1. Як поділяються грошові системи залежно від форми функціонування грошей?

2. Які ви знаєте форми металевих грошових систем?

3. Як відрізняються різновиди біметалізму?

4. Назвіть форми золотого монометалізму.

Змістовий модуль 2. Принципи організації та моделі побудови валютних систем, грошово-кредитна політика на сучасному етапі

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

1. Дайте визначення інфляції. У чому проявляється інфляція на макро- та мікрорівні?

2. Що означають терміни "стагфляція", "дефляція", "стагнація"?

3. Охарактеризуйте неочікувану інфляцію.
4. Охарактеризуйте види інфляції залежно від ступеня тяжкості.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

1. У чому різниця між поняттями "валюта" та "гроші"?
2. Надайте порівняльну характеристику валют.
3. Визначте фактори, які впливають на величину валютного курсу та викликають його коливання.
4. Що таке конвертованість валюти, які види конвертованості валюти ви знаєте?

Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей і грошово-кредитна політика

1. Як пов'язаний попит на гроші зі швидкістю обігу грошей?
2. Як залежить попит на гроші від середнього рівня цін, фізичного обсягу валового продукту та норми відсотка?
3. У чому полягає сутність пропозиції грошей?

Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці

1. Чим поняття ролі грошей відрізняється від поняття функції грошей? Як вони між собою пов'язані?
2. Як впливає на виробництво сама наявність грошей в економіці?
3. Визначте роль держави у створенні грошей.

Змістовий модуль 3. Роль і місце кредиту в соціально-економічному просторі

Тема 9. Теорія грошей

1. Які основні положення монетаристської теорії грошей, у чому її відмінність від абстрактної теорії грошей?
2. У чому полягає сутність кількісної теорії грошей та її внутрішня єдність з номіналістичною теорією?
3. Які соціально-економічні події в історії Європи послугували основою для формування ідеї кількісної теорії грошей?
4. У чому полягають основні постулати класичної кількісної теорії грошей?

Тема 10. Сутність і функції кредиту

1. Що є загальноекономічною причиною необхідності кредиту?
2. У чому сутність кредиту? Які існують дискусії щодо його сутності?

3. За якими ознаками відносини між економічними суб'єктами можна віднести до кредитних?

4. Які існують сутнісні відмінності між кредитом і грошима?

Тема 11. Форми, види і роль кредиту

1. Охарактеризуйте форми кредиту.

2. Назвіть межі кредиту на мікро- та макрорівні.

Тема 12. Теоретичні засади відсотка

1. У чому різниця між відсотком і відсотковою ставкою?

2. У чому різниця між складним та простим відсотком?

Змістовий модуль 4. Система фінансового посередництва на етапі глобалізації фінансових відносин

Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку

1. У чому полягає економічне призначення фінансового посередництва?

2. Чи всіх посередників грошового ринку можна назвати фінансовими?

Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

1. Що таке комерційний банк?

2. За якими ознаками класифікують комерційні банки?

3. Етапи розвитку комерційних банків.

4. Функції комерційних банків.

Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

1. У чому полягає економічне призначення центрального банку в ринковій економіці?

2. Які банки виникли раніше – комерційні чи центральні?

3. Охарактеризуйте відносини НБУ з органами державної влади.

4. Охарактеризуйте функції Центрального банку України.

Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною

1. Як формується капітал МВФ?

2. Як формуються ресурси МБРР?

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативну роботу здійснюють за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так й інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних методів
1	2
Тема 1. Сутність і функції грошей	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарно-грошових відносин"
Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки	Міні-лекція з питання "Роль комерційних банків у регулюванні маси грошей в обігу"
Тема 3. Грошовий ринок	Проблемна лекція з питання "Структурні елементи грошового ринку та їх взаємозв'язок"

1	2
Тема 4. Грошові системи	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Характеристика нових форм золотого стандарту"
Тема 5. Інфляція та грошові реформи	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Особливості інфляційного процесу в Україні"
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи	Проблемна лекція з питання "Проблеми та напрями розвитку валютного регулювання"
Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку	Проблемна лекція з питання "Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств за допомогою небанківських фінансово-кредитних установ"
Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків	Міні-лекція з питання "Необхідність ліцензування банківської діяльності". Ділова гра "Реєстрація нового комерційного банку"
Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління	Міні-лекція з питання "Економічні відносини між центральним банком і комерційними банками"

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться,

як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу цієї теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовують для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. Під час вибору управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання такого методу є розвиток системного мис-

лення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробленні ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

10. Методи контролю

Система оцінювання знань, умінь і навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять (лекційні та практичні, а також самостійна й індивідуальна робота).

Оцінювання знань студентів під час семінарських, практичних занять, самостійної й індивідуальної роботи проводять за 100-бальною шкалою за такими критеріями:

1) активність і результативність роботи студентів протягом семестру під час вивчення програмного матеріалу дисципліни, ознайомлення з рекомендованою літературою;

2) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

3) вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

4) виконання індивідуальної роботи;

5) виконання завдань колоквиуму.

Поточні контрольні роботи проводять два рази на семестр (раз у рамках вивчення змістового модуля). Робота передбачає розв'язання практичних завдань за вивченими темами. Між колоквиумами, які є вузловими точками в поточному контролі, на лекційних заняттях проводять усні та експрес-опитування.

Проведення колоквиуму. Колоквиум передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації. Він передбачає розв'язання завдань різного типу складності, які спрямовані на виявлення рівня сформованих у студента компетентностей.

Кожне завдання оцінюють окремо. Загальну оцінку розраховують як суму оцінок за всі завдання.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюють оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань,

рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюють на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Екзамен здійснюється в письмовій формі за екзаменаційним білетом й оцінюється максимально у 40 балів. Кожен екзаменаційний білет з дисципліни "Гроші та кредит" містить 5 завдань різного типу складності: одне стереотипне, два діагностичних, два евристичних. Екзаменаційні білети розроблені на засадах компетентнісного підходу з метою перевірки сформованого рівня знань, умінь та навичок у студентів.

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця

на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент не може бути допущений до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюють у балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховують, – 25 балів) і просявляють у відповідній графі "Екзаменаційної відомості обліку успішності".

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни розраховують з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заносять у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймають рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітній ступінь: бакалавр

Напрямок підготовки 6.030506 "Прикладна статистика"

(6.030502 "Економічна кібернетика")

Семестр 6

Навчальна дисципліна "Гроші і кредит"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Завдання 1 (стереотипне). Організація з обмеженою відповідальністю "Аметист" пропонує придбати свої облигації. В рекламному оголошенні вказані такі умови: облигації з номінальною вартістю 10 тис. грн продаються на строк 2 роки зі знижкою 10 % від номінальної вартості. Щомісячна виплата – 3 % від оплаченої частини облигації. **Знайти щомісячний дохід від облигації.**

Завдання 2 (діагностичне). В табл. 10.1 наведені ціни на акції чотирьох компаній на кінець року. Також надано середньодобовий обсяг угод за кожною акцією. **Розрахуйте, як зміниться вартість грошей.** Зробіть розрахунок за допомогою індексів Ласпейреса та Пааше.

Таблиця 10.1

Дані для розрахунку зміни вартості грошей

Компанія	Ціна акції (грн)		Кількість проданих акцій (шт.)	
	1 рік	2 рік	1 рік	2 рік
А	2,4	2,80	1 000	1 400
Б	1,10	2,04	2 200	2 400
В	3,30	3,58	2 000	1 900
Г	2,00	2,25	1 600	1 950

Прокоментуйте розходження між індексами, який індекс, на вашу думку, є більш прийнятним для відображення змін на ціну акцій.

Завдання 3 (діагностичне). На підставі даних, наведених у табл. 10.2, визначте грошові агрегати: М1, М2, М3; зробіть їх порівняльну характеристику протягом зазначених періодів. Вирішення завдання оформіть у вигляді таблиці.

Характеристика складових грошових агрегатів (тис. грн)

Показники	1 рік	2 рік
Невеликі строкові вклади	1 630	1 535
Великі строкові вклади	645	702
Чекові вклади	448	–
Безчекові ощадні вклади	300	424
Готівкові гроші	170	105

Завдання 4 (евристичне). Згідно зі здобутими під час вивчення курсу знаннями побудуйте логічну схему поступової еволюції повноцінних та неповноцінних грошей, а також вкажіть ті функції, які виконували гроші на кожному етапі еволюції.

Завдання 5 (евристичне). Розрахуйте результати опціонів (опціон на покупку та опціон на продаж) із золотом за базової ціни \$500 за унцію і премії \$20 за унцію, якщо під час закінчення строку дії опціону ціна унції золота буде дорівнювати: \$420, \$440, \$460, \$480, \$500, \$520, \$540, \$560, \$580. Вирішення оформіть у вигляді таблиці та надайте пояснення щодо розв'язання задачі.

Затверджено на засіданні
кафедри банківської справи ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Протокол № __ від "__" _____ 20__ р.

Зав. кафедри банківської справи _____
(підпис)

О. М. Колодізев

Екзаменатор _____
(підпис)

О. М. Колодізев

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюють відокремлено один від одного таким чином (табл. 10.3).

Критерії оцінювання завдань екзамену

Бал	Критерії оцінювання відповідного завдання
Критерії оцінювання 1-го стереотипного завдання (max 4 бали)	
4	Студент виконав правильно всі дії за відповідним алгоритмом і надав повні пояснення та зробив висновки. Підхід до вирішення завдання свідчить про повне володіння студентом матеріалом
3	Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, студент почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки
2	Завдання вирішено з помилками, наведені початкові формули без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня правильна чітка відповідь на ключове питання
1	Завдання не вирішено, формули не наведені, подані початкові елементи алгоритму розв'язання
Критерії оцінювання 2-го та 3-го діагностичного завдання (max 8 балів)	
7–8	Студент виконав правильно всі дії за відповідним алгоритмом, запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав повні пояснення до проведених розрахунків та зробив висновки і обґрунтував свою відповідь
5–6	Студент дав правильну відповідь без допущення методологічних та арифметичних помилок, використав типовий алгоритм з частковим поясненням
3–4	Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, студент почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь неправильна
1–2	Завдання не вирішено, наведені найпростіші початкові формули без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня правильна відповідь на ключове питання
Критерії оцінювання 4-го та 5-го евристичного завдання (max 10 балів)	
9–10	Завдання виконані як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. Під час виконання завдань студент застосовує системні знання навчального матеріалу, робить аргументовані та обґрунтовані висновки щодо отриманих результатів. Під час розкриття запитання дотримано логіку, структуру та стиль викладення матеріалу, обґрунтовано позицію автора щодо розглянутої проблеми, наведено основні напрями її вирішення
7–8	Студент виконав правильно всі дії за типовим алгоритмом, але не запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав пояснення до проведених розрахунків не в повному обсязі та зробив узагальнені висновки
5–6	Під час виконання завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Припускається наявність незначних арифметичних помилок, але методичний підхід до вирішення завдання є правильним (тобто припущені неточності у розрахунках певних показників), використано типовий алгоритм з частковим поясненням, зроблені узагальнені висновки
3–4	Під час виконання завдань показано часткове вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання поставлених завдань. Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, студент почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь неправильна, відсутні висновки
1–2	Студент стикається зі значними труднощами під час аналізу економічних явищ і процесів, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні. У завданні допущені значні математичні помилки, відсутні висновки та відповідь

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Систему оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведено в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів напрямів підготовки галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво" денної форми навчання

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей			
					Форми контролю	Максимальний бал		
1	2	3	4		5	6		
Здатність визначати специфіку організації грошових відносин на трансформаційному етапі розвитку економіки	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи виникнення грошей, грошовий обіг та модель грошового ринку					10,5		
	Здатність визначати ефективність процесу використання різних форм грошей на економіку країни на окремих етапах	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Сутність і функції грошей	Активна участь на занятті	0,5
				2	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою "Характеристика причин, що зумовили демонетизацію золота"	Активна участь на занятті	0,5
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, визначення теоретичних основ та перспектив розвитку грошових відносин		
	Здатність визначати потрібну величину грошової маси для забезпечення повноцінного обігу товарів та послуг	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Грошовий обіг і грошова маса	Активна участь на занятті	0,5
				2	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань щодо структури та динаміки грошових агрегатів. Обговорення теми "Структурні елементи грошового ринку та їх взаємозв'язок"	Активна участь на занятті	0,5
			СРС	4	Підготовка до занять	Самостійна робота за темою "Грошові агрегати: сутність та методи розрахунків", виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5
	Здатність проводити порівняльну характеристику цінних паперів, що знаходяться в обігу в Україні	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Грошовий ринок	Активна участь на занятті	0,5
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань на визначення вартості цінних паперів	Експрес-контрольна робота	5
						Семінар-дискусія з питання "Формування грошово-кредитної політики в Україні"	Активна участь на занятті	0,5
			2	Консультація	Проведення поточної консультації з проблемних питань			
	СРС	4	Підготовка до занять	Самостійна робота за темою "Розвиток ринку цінних паперів в Україні". Виконання практичних завдань на визначення характеристик цінних паперів	Перевірка домашніх завдань	0,5		

Продовження табл. 11.1

1		2	3		4		5	6
Здатність визначати напрями розвитку країни шляхом розроблення механізмів впливу на грошову систему	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Грошові системи	Активна участь на занятті	0,5	
			2	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою "Характеристика грошової системи"	Активна участь на занятті	0,5	
		СРС	4	Підготовка до занять	Самостійна робота за темою "Характеристика системи кредитних грошей"	Перевірка домашніх завдань	0,5	
Змістовий модуль 2. Принципи організації та моделі побудови грошових та валютних систем								16
Здатність проводити аналіз ситуації в економіці країни та уміти встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між вартістю, кількістю та швидкістю грошей	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Інфляція і грошові реформи	Активна участь на занятті	0,5	
			2	Практичне заняття	Семінар-дискусія з питання "Особливості інфляційного процесу в Україні". Вирішення практичних завдань	Активна участь на занятті	0,5	
		СРС	4	Підготовка до занять	Самостійна робота за темою "Характеристика інфляційних процесів в Україні"	Перевірка домашніх завдань	0,5	
Здатність визначати та аналізувати зміни обсягу експорту та імпорту залежно від тенденцій зміни курсу валют	6	Ауд.	2	Лекція	Колоквіум за змістовим модулем 1 та 2	Підсумкова контрольна робота	12	
			2	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою "Характеристика функцій валютних ринків та видів операцій, що виконуються на них"	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
			2	Консультація	Проведення поточної консультації з проблемних питань			
Здатність визначати та характеризувати особливості формування та реалізації грошово-кредитної політики в Україні	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Валютний ринок і валютні системи. Тема 7. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	Активна участь на занятті	0,5	
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо зміни курсів валют	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
		СРС	4	Підготовка до занять	Виконання практичних завдань на визначення впливу зміни курсів на експортно-імпортні операції	Перевірка домашніх завдань	0,5	
Змістовий модуль 3. Роль і місце кредиту в соціально-економічному просторі								11
Здатність до співпраці з фінансово-кредитними установами	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Теорія грошей	Активна участь на занятті	0,5	
			2	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою "Існуючі теорії розвитку грошових відносин"	Активна участь на занятті	0,5	
		СРС	4	Підготовка до занять	Самостійна робота за темою "Теоретичні основи та перспективи розвитку грошових і валютних систем"	Перевірка домашніх завдань	0,5	
Здатність досліджувати загальні передумови виникнення та економічні фактори необхідності кредиту	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Сутність і функції кредиту	Активна участь на занятті	0,5	
			2	Практичне заняття	Практичне заняття: 1. Рівняння обміну та його значення. 2. Сучасний монетаризм та кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей	Активна участь на занятті	0,5	

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6			
Здатність класифікувати види кредитів в залежності від учасників кредитних відносин; визначати межі кредиту на мікро- та макрорівнях	10	CPC	2	Консультація	Проведення поточної консультації з проблемних питань			
			4	Підготовка до занять	Самостійна робота за темою "Напрями розвитку кейнсіансько-неокласичного синтезу в сучасних умовах"	Перевірка домашніх завдань	0,5	
		Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Форми, види і роль кредиту	Активна участь на занятті	0,5	
			2	Практичне заняття	Практичне заняття "Розв'язання задач з вибору оптимального варіанту кредитування фізичних та юридичних осіб" Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	Активна участь на занятті	0,5	
		CPC	2	Консультація	Проведення поточної консультації з проблемних питань	Поточна контрольна робота	5	
			4	Підготовка до занять	Виконання практичних завдань. Підготовка до контрольної роботи	Перевірка домашніх завдань	0,5	
	Здатність розраховувати номінальні та реальні відсоткові ставки; вміти розраховувати простий та складний відсоток	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Теоретичні засади відсотка	Активна участь на занятті	0,5
				2	Практичне заняття	Практичне заняття "Розв'язання задач з визначення відсотків за кредит. Простий і складний відсоток"	Активна участь на занятті	0,5
			CPC	4	Підготовка до занять	Виконання практичних завдань щодо визначення дохідності операцій з цінними паперами	Перевірка домашніх завдань	0,5
	Змістовий модуль 4. Гроші, кредит і банки						22,5	
	Розуміти роль і значення фінансово-кредитних установ в розвитку економіки	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку	Активна участь на занятті	0,5
				2	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою "Аналіз сучасного стану кредитного ринку України"	Активна участь на занятті	0,5
CPC			4	Підготовка до занять	Підготовка до семінару	Перевірка домашніх завдань	0,5	
Здатність складати графіки погашення кредиту, проводити нарахування відсотків	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків. Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління	Активна участь на занятті	0,5	
			2	Практичне заняття	Практичне заняття "Розв'язання задач з визначення відсотків за кредит. Простий і складний відсоток"	Активна участь на занятті	0,5	
			2	Консультація	Проведення поточної консультації з проблемних питань			
		CPC	4	Підготовка до занять	Виконання практичних завдань на формування графіка погашення кредиту	Перевірка домашніх завдань	0,5	
Здатність аналізувати та оцінювати стан банку згідно виконання економічних нормативів	14	Ауд.	2	Лекція	Колоквіум за змістовим модулем 3 та 4	Підсумкова контрольна робота	12	
			2	Практичне заняття	Практичне заняття "Розв'язання задач з визначення облікової ставки та норми обов'язкового резервування"	Активна участь на занятті	0,5	
		CPC	4	Підготовка до занять	Виконання практичних завдань на формування резервів банку. Підготовка до колоквіуму	Перевірка домашніх завдань	0,5	

Закінчення табл. 11.1

1		2	3		4			5	6
Здатність проводити порівняльний аналіз форм співробітництва міжнародних фінансово-кредитних організацій	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною	Активна участь на занятті	0,5		
			2	Практичне заняття				Захист та презентація результатів есе	Захист есе
			2	Консультація	Виконання практичних завдань	Активна участь на занятті	0,5		
		CPC	4	Підготовка до занять	Проведення поточної консультації з проблемних питань	Самостійна робота над темою "Напрями співпраці України з міжнародними організаціями"	Перевірка домашніх завдань	0,5	
СЕСІЯ	15 – 17	Ауд.	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40		
			2	Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білету				
		CPC	8	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів				
Усього годин			144	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100		

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни визначають відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.2).

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				40	100
T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
10	6,5	13,5	0,75	3,75	11,5	0,75	13,25		

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Оцінки за цією шкалою заносять до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації (табл. 11.3).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література**12.1. Основна**

1. Бандурка О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Бандурка, В. В. Глущенко, А. С. Глущенко. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 368 с.

2. Колесніченко В. Ф. Гроші та кредит : навч. посіб. у схемах і таблицях / В. Ф. Колесніченко, О. І. Омельченко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 160 с.

3. Колодізев О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодізев, В. Ф. Колесніченко. – Київ : Знання, 2010. – 615 с.

4. Практикум з навчальної дисципліни "Гроші та кредит" : навч.-практ. посіб. / В. Ф. Колесніченко, О. І. Омельченко, С. В. Добринь. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 136 с.

12.2. Додаткова

5. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ : КНЕУ, 2002. – 476 с.

6. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – 2-ге вид., перероб. й доп. – Київ : Тов. "Знання", КОО, 1999. – 308 с.

12.3. Інформаційні ресурси

7. Офіційний сайт Асоціації українських банків. – Режим доступу : <http://aub.org.ua>.

8. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

10. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 212-III від 07.12.2000 р., зі змінами, внесеними 18.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

11. Про національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р., зі змінами, внесеними 18.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

12.4. Методичне забезпечення

12. Колодізев О. М. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни "Гроші та кредит" для студентів спеціалізації "Банківська справа" всіх форм навчання / О. М. Колодізев, В. Ф. Колесніченко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 84 с.

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	11
4. Структура навчальної дисципліни.....	15
5. Теми практичних занять	17
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	19
6. Самостійна робота.....	22
6.1. Індивідуальні завдання	25
7. Тематика індивідуальної роботи	25
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики	26
8. Індивідуально-консультативна робота	30
9. Методи навчання	30
10. Методи контролю	33
11. Розподіл балів, які отримують студенти	39
12. Рекомендована література.....	43
12.1. Основна	43
12.2. Додаткова	43
12.3. Інформаційні ресурси.....	44
12.4. Методичне забезпечення	44

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ГРОШІ І КРЕДИТ"
для студентів галузі знань
0305 "Економіка та підприємництво"
всіх форм навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Колодізєв Олег Миколайович**
Олійник Тетяна Володимирівна

Відповідальний за видання *О. М. Колодізєв*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *В. Ю. Степаненко*

План 2016 р. Поз. № 33 ЕВ. Обсяг 46 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*